

Project Beroepseer van de accountant

De beroepseer van de accountant: het alternatief voor (nog meer) regels. Een verkenning van de professionele ruimte van de praktiserende accountant.

Deelnemen aan onderzoek of geïnteresseerd in het project:

Margreeth@beroepseer.nl (06 54 730464)

Doelstelling project

In het kort is het doel van dit project te onderzoeken hoe het voor accountants mogelijk is vanuit beroepseer te werken in een externe omgeving die het liefst alle risico's wil uitbannen en in toenemende mate het geloof lijkt kwijtgeraakt in zelfregulering door de beroepsgroep. Vanuit de ervaringen op de werkvloer van accountants en hun beroepstrots, willen we zicht bieden op de productieve en effectieve balans tussen regulering, zelfregulering en professionele ruimte die beslist noodzakelijk is voor goed werk door accountants. We zijn hierbij breed geïnteresseerd in openbare accountants, overheidsaccountants, MKB-accountants en accountants in business.

Waarom vindt de Stichting Beroepseer dit nu belangrijk?

Omdat de wereld om ons heen voornamelijk georganiseerd is rond geld, zijn wij *allemaal* gebaat bij eerlijke financiële transacties. Accountants hebben niet alleen bij wet, maar ook in moreel opzicht, de eervolle taak beschikbare financiële informatie te controleren. De maatschappij rekent erop dat een accountant zijn werk als vertrouwenspersoon op een goede manier doet en dus *goed werk* aflevert.

Weer een eervolle professie?

De accountancy heeft alle kenmerken van een klassieke eervolle professie met professionele standaarden en kwaliteitsbewaking. Hiermee is zij als sector vergelijkbaar met bijvoorbeeld het notariaat en de advocatuur. Er is sprake van een

(wetenschappelijke) beroepsopleiding, een register van gekwalificeerde accountants en een beroepsvereniging waarvan men lid moet zijn. Het beroep kent een gedragscode met tuchtrechtelijke handhaving door de Accountantskamer. Accountants kennen de verplichting tot permanente educatie: zij moeten jaarlijks een vastgesteld aantal PE-punten halen. Alles lijkt dus op orde. De publieke perceptie van de beroepsgroep was de afgelopen jaren helaas anders. In de afgelopen twee decennia is er een en ander fout gegaan: gebruik van voorwetenschap, interne fraudes, corruptie en conflicten met klanten waren de afgelopen jaren vaak in het nieuws. Dit heeft allerlei vragen opgeroepen: Is de bij wet aangestelde hoeder van het maatschappelijke verkeer bevangen door hebzucht? Overheerst binnen de sector een resultaatgerichte nutsethiek gericht op winst en extrinsieke motivatie? In hoeverre is er nog sprake van een eervol beroep?

Externe regulering alleen is onvoldoende

Er is inmiddels sprake van een stevige externe regulering: misstanden, zoals in het breed uitgemeten Enron-schandaal, maar ook in Nederland met gemanipuleerde jaarrekeningen bij Ecocern en miljoenenschikkingen hebben geleid tot verscherpt toezicht en bijbehorende wet –en regelgeving met als gevolg dat de claim op het eigen professionele oordeel inmiddels fors lijkt afgezwakt. In de afgelopen jaren heeft de NBA een groot aantal verbetertrajecten in gang gezet. Deze hebben positieve respons opgeleverd bij stakeholders en politiek, maar blijkens het zeer recente rapport van de Monitoring Commissie Accountancy is men er nog niet.

De ontwikkeling richting steeds meer externe regulering is op de langere termijn niet heilzaam. De professional verricht zijn werk weliswaar steeds meer op 'high hard grounds' met geprotocolleerde standaarden, de werkelijke problemen liggen doorgaans in het moeras van de beroepspraktijk. *Daar* schieten wet –en regelgeving en protocollen vaak tekort. Juist *daar* moet de maatschappij kunnen vertrouwen op het zelfstandige handelen van de accountant.

Rekenen op goed werk

Voor goed werk is discretionaire ruimte en intrinsieke motivatie nodig: een zekere mate van vrijheid van handelen te midden van meerdere regelgevers. Daarbij is het van

belang dat de regels gedragen worden door de accountant, dat hij deze wil naleven in de weerbarstige praktijk, en dan niet alleen naar de letter, maar waar nodig ook naar de geest. Een accountant is immers veel meer dan een uitvoerend technicus of controleur. Maar is het nog mogelijk goed werk te leveren in tijden van defensieve professionaliteit, risicomijding, audit society en compliance?

Inzet van het project is te zoeken naar de mogelijkheden om het vertrouwen van de maatschappij in de beroepsgroep te vergroten en de aanwezige beroepseer beter te benutten. Daarbij gaan wij ervan uit dat een zorgvuldige collectieve en individuele afstemming tussen regels en ruimte effectiever is dan voornamelijk in te zetten op externe regulering en extrinsieke motivatie, omdat bij de ongewenste neveneffecten daarvan als de uitstroom van talent en het ontstaan van een afvinkcultuur leiden tot grotere kans op verlies aan kwaliteit. In het beste geval laat onze verkenning de aanwezige bronnen zien voor zelfregulering op basis van beroepseer. Dat vergt waarschijnlijk ook andere vormen van organisatie.

Het onderzoek en het boek

We onderzoeken het thema van professionele ruimte door middel van kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden onder de beroepsgroep en publiceren de resultaten in boekvorm, onder leiding van een ervaren redactieteam. Dat boek bevat daarnaast verkenningen (essays) rond het thema professionele ruimte geschreven door voortrekkers binnen de sector, toonaangevende accountants, en relevante belanghebbenden waaronder ook afnemers van accountantsdiensten

Het boek en het onderzoek vinden plaats onder de verantwoordelijkheid en redactie van:

De heer drs. Thijs Jansen, directeur Stichting Beroepseer

De heer dr. Hans Duits, RA, lector Hogeschool Utrecht

Mevrouw drs. Margreeth Kloppenburg, publicist/docent, Hogeschool Utrecht, Stichting Beroepseer, adviescommissie Cultuur, ethiek en gedrag NBA

Raad van Advies

Prof. Dr. Barbara Majoor, RA, toezichthouder AFM, hoogleraar Auditing Nyenrode Business University

Prof. Dr. Cok Bakker, hoogleraar Universiteit Utrecht, lector Hogeschool Utrecht

Paul Steman, RA, partner Mazars

Financiering

We kunnen het onderzoek en het boek tot stand laten komen mede dankzij financiering van het Accountantsfonds en de Hogeschool Utrecht.

Publicaties Stichting Beroepseer

- Goed werk voor academici
- Ambtelijk vakmanschap en moreel gezag
- Moraliteit in actie
- Het alternatief voor de zorg - Humaniteit boven bureaucratie
- Flip the system
- Het alternatief II - De ladder naar autonomie
- Loonfatsoen - Eerlijk verdienen of graaicultuur
- Waar sta ik voor op?
- Het alternatief - Weg met de afrekencultuur in het onderwijs!
- De beroepstrots van verpleegkundigen en verzorgenden
- Gezagsdragers - De publieke zaak op zoek naar haar verdedigers
- Professional Pride - A Powerful Force
- Sturen op vertrouwen - Goed leidinggeven aan goed politiewerk
- Beroepstrots - een ongekende kracht
- Beroepszeer - Waarom Nederland niet goed werkt

De website van onze Stichting geeft natuurlijk een nog veel uitgebreider beeld:

www.beroepseer.nl

To all,

A study of the accounting profession would be very welcome. In the U.S. We tend to think of

the year 2001, when Enron fell, and several auditing agencies, most famously Arthur Andersen, but also Standard and Poor, were shown to be complicit with the very companies from which they were supposedly to remain at 'arm's length'. So this proposal has my enthusiastic endorsement.

I will be very interested in learning the results of this timely investigation. With best wishes,

Howard Gardner Hobbs Professor of Cognition and Education Harvard Graduate School of Education